

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Covid-19-kriisin jälkeinen polttava kysymys: suunniteltu uusi monenvälinen toimintamalli”**(oma-aloitteinen lausunto)**

(2020/C 364/08)

Esittelijä: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Komitean täysistunnon päätös	20.2.2020
Oikeusperusta	työjärjestyksen 32 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	”ulkosuhteet”
Hyväksyminen jaostossa	16.6.2020
Hyväksyminen täysistunnossa	16.7.2020
Täysistunnon nro	553
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	213/3/3

1. Päätelmät ja suositukset**Covid-19 ja monenvälisyys**

1.1 Covid-19-terveyskriisin syvät ja ennennäkemättömät taloudelliset, sosiaaliset ja rahoitusvaikutukset edellyttävät uudenlaisia, pitkäjänteisiä ja päättäväisiä toimia. EU:n on tuettava taloutta ja kansainvälistä kauppaa, jotta voidaan välttää vuoden 1929 kaltaiset maailmankaupan elvytystoimet ja jotta rahoitetaan elpymistä ja suojellaan samalla yrityksiä, kaikkia työntekijöitä (myös vammaisia henkilöitä), heikossa asemassa olevia ryhmiä ja kansalaisia solidaarisuuden ja vastuullisuuden hengessä niin, että ketään ei jätetä selviytymään yksin. Kaikkien – myös yhteisötalouden – yritysten on ratkaisun olennaisina osatekijöinä kyettävä hyötymään kaikilta osin elvytystoimista.

1.2 Sulkutoimien jälkeisen elpymisen on perustuttava kestäväpohjaisuuteen sekä osallistavaan ja vihreään kasvuun. Vihreän kehityksen ohjelman toimet ovatkin tärkeämpiä kuin koskaan (teollisuusstrategia, hiilitullit ja hiilineutraalius vuoteen 2050 mennessä).

1.3 Covid-19-kriisi on ollut raskas isku monenvälisyydelle, jota ovat jo heikentäneet sellaiset rakenteelliset heikkoudet kuin päällekkäiset organisaatiot, vanhentunut toimintatapa ja yksimielisyyteen perustuva päätöksenteko jäsenkunnaltaan laajoissa elimissä – mistä on esimerkkinä Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisumekanismiin valituselimen toimintakyvyttömyys – sekä se, että Yhdysvallat on jäädyttänyt rahoitusosuutensa Maailman terveysjärjestölle (WHO) ja sittemmin vetäytynyt WHO:sta. Lisäksi kansallisten vientirajoitusten asettaminen välttämättömille lääkkeille ja henkilökohtaisille suojarusteille myös EU:n jäsenvaltioissa, kansallinen egoismi sekä solidaarisuuden ja kansainvälisen yhteistyön osittainen puuttuminen vaikuttavat kielteisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin maihin sekä viivästyttävät maailmantalouden elpymistä.

Tarvitaan kokonaisvaltaisempi visio

1.4 Euroopan talous- ja sosiaalikomitean (ETSK) tarkoituksena on esittää näkemyksiään uudesta monenvälisestä toimintamallista, joka perustuu lukuisiin aiempiin ehdotuksiin (esim. Maailman kauppajärjestön (WTO) uudistus, Kansainvälisen työjärjestön (ILO) rooli), ja ehdottaa uusia ratkaisuja covid-19-kriisin jälkeistä aikaa varten ⁽¹⁾.

(¹) Seuraavat asiakokonaisuudet ja ETSK:n lausunnot: REX/509 WTO:n uudistaminen ja mukauttaminen maailmankaupan kehitykseen (EUVL C 159, 10.5.2019, s. 15), REX/486 EU:n kauppaa- ja investointipolitiikan merkitys pyrittäessä parantamaan unionin talouden suorituskykyä (EUVL C 47, 11.2.2020, s. 38), REX/500 Kauppaa ja kestävä kehitystä koskevat luvut EU:n vapaakauppasopimuksissa (EUVL C 227, 28.6.2018, s. 27), NAT/760 Pohdinta-asiakirja ”Kohti kestävä Eurooppaa vuoteen 2030 mennessä” (EUVL C 14, 15.1.2020, s. 95).

1.5 Kriisin aikana toteutetun pohdinnan tarkoituksena on saada aikaan uutta yhteistyötä sekä lisätä kansainvälisten, ylikansallisten ja hallitustenvälisten organisaatioiden tekemien päätösten johdonmukaisuutta kauppaan ja investointeihin, ihmisarvoiseen työhön, sosiaalisiin ja ihmisoikeuksiin ja ilmastonmuutokseen liittyvissä kysymyksissä. Samalla maita kannustetaan noudattamaan vilpittömän yhteistyön periaatetta näissä organisaatioissa ja edistämään synergieitoja porsaanreikien hyödyntämisen sijaan.

1.6 Molempien maailmansotien jälkeen ihmiset ovat luottaneet kansainvälisiin organisaatioihin rauhan ja hyvinvoinnin säilyttämiseksi. Nykyinen maailmanlaajuinen terveyskriisi on oikea hetki pohtia uudelleen globaaleja hallintasääntöjä ja hyödyntää innovointihenkeä, joka tulee esiin epätavallisissa tilanteissa.

Konkreettisia ehdotuksia

1.7 Useat eri taustoja edustavat sidosryhmät (ks. liite) ovat auttaneet esittelijää laatimaan ehdotuksia sekä ottamaan huomioon oikeudellisia, poliittisia ja organisatorisia rajoituksia.

1.8 Ehdotuksilla pyritään varmistamaan, että koordinoidaan keskenään paremmin

— maailmanlaajuiset sosiaalinenormit sekä ilmastonmuutosta ja ympäristönsuojelua koskevat sitoumukset

— kauppasäännöt sekä ilmastonmuutosta ja ympäristönsuojelua koskevat sopimukset

— kauppasäännöt ja maailmanlaajuiset sosiaalinenormit.

1.9 Muita lausunnossa esitettyjä ehdotuksia ovat paremmat mahdollisuudet saada tarkkailijan asema, tutkimuksista tiedottamisen rahoitus, uusien työryhmien perustaminen, sihteeristöjen välisen koordinoinnin parantaminen, yhteiset tutkimuspolitiikat, joidenkin nykyisten määräysten tulkinta sekä poliittiset sitoumukset.

1.10 ETSK on tietoinen siitä, että muutokset on käynnistettävä poliittisella tasolla, ja uskoo vakaasti, että EU:lla on – yhtenä harvoista globaaleista toimijoista, joilla on perustuslaillinen velvollisuus ja valtuutus edistää hyvää globaalia hallintoa – ratkaisevan tärkeä rooli luotaessa tehokkaampaa monenvälistä toimintamallia sisältäpäin.

2. Pitkään jatkuneet pyrkimykset lisätä monenvälisten sääntöjen johdonmukaisuutta – vaatimattomat tulokset

2.1 Kansalaisyhteiskunnan keskeisten toimijoiden vetoamus

2.1.1 Monet sidosryhmät ovat toistuvasti kehottaneet kansainvälisiä, ylikansallisia ja hallitustenvälisiä organisaatioita ryhtymään johdonmukaisempaan päätöksentekoon.

2.1.2 Kansainvälinen kauppakamari (ICC) on yritysmaailman edustajana korostanut erityisesti, että ”yksi nykyisen globalisaatiokeskustelun perimmäisiä jännitteitä on kaupan sekä työ- ja ympäristönormien välillä koettu ristiriita”⁽²⁾.

2.1.3 Vuonna 2019 järjestetty G7-L7-huippukokous totesi myös, että ”globaalissa hallintatavassa olisi otettava paremmin huomioon nykyiset sosiaaliset haasteet, myös uusien taitojen tarve, jotta voidaan varmistaa kansainvälisten normien mukainen ihmisarvoinen työ sekä yritysten edellytykset tukea tuottavuutta, maksaa korkeampia palkkoja ja luoda laadukkaita työpaikkoja” (julistuksen kohta 3).

⁽²⁾ ICC WTO reform, lokakuu 2019.

2.2 Katsaus aiempiin toimiin

2.2.1 Globalisaation monitahoisuuden ymmärtäminen

2.2.1.1 Yhdistyneillä kansakunnilla (YK) on tärkeä rooli yleisenä kansainvälisenä organisaationa, joka kykenee laatimaan maantieteellisesti erittäin kattavia sääntöjä ja normeja. Tästä syystä ETSK kannattaa YK:n uudistusta, jossa on siirryttävä menettelykeskeisestä toimintamallista tuloperusteiseen toimintamalliin. Syyskuussa 2015 YK hyväksyi 17 kestävästä kehityksen tavoitetta, joissa tartutaan ihmiskunnan yleisiin haasteisiin. Kestävästä kehityksen tavoitteet eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta valtioiden ja myös EU:n toimielinten odotetaan sitoutuvan niihin ja laativan omat puitteensa niiden saavuttamiseksi.

2.2.1.2 Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) totesi vuonna 2017, että ”meidän täytyy tehdä korjausliike globalisaatiossa, mutta emme täysin tiedä miten”.⁽³⁾ Toimintapoliittisessa asiakirjassa lueteltiin liitännäistoimia (sosiaali- ja työmarkkinapolitiikka, koulutus ja osaaminen, yritysten sosiaalinen ja ympäristövastuu) ja mainittiin ”pikainen tarve lisätä julkista kuulemista ja kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien osallistumista” normien laadintaan kansainvälisissä organisaatioissa.

2.2.2 Globaalit sosiaalinenormit ja monenväliset kauppasäännöt – menetetty mahdollisuus

2.2.2.1 Epäonnistuttuaan sosiaalilausekkeen sisällyttämisessä sääntöihinsä WTO selvensi heti vuonna 1996⁽⁴⁾, että ILO on ”toimivaltainen elin vahvistettaessa ja käsiteltäessä (työelämän perus)normeja”. Sen jälkeen ILO on hyväksynyt useita keskeisiä välineitä. ILO:n vuonna 1998 antaman julistuksen 5 kohdassa todetaan, ”ettei työnormeja pitäisi käyttää kaupassa protektionistisiin tarkoituksiin ja ettei tähän julistukseen ja sen jatkotoimiin saa vedota tai käyttää niitä muutoin tällaisia tarkoituksia varten. Tässä julistuksessa ja sen jatkotoimissa ei myöskään saa millään tavoin kyseenalaistaa minkään maan suhteellista etua.”

2.2.2.2 Vuonna 2019 antamassaan satavuotisjulistuksessa ILO viitoitti tietä sitoutuessaan ”vahvistamaan yhteistyötään ja kehittämään institutionaalisia järjestelyjä muiden organisaatioiden kanssa, jotta edistetään toimien johdonmukaisuutta pyrittäessä työn tulevaisuutta koskevaan ihmiskeskeiseen toimintamalliin, jossa tunnustetaan sosiaali-, kauppa-, rahoitus-, talous- ja ympäristöpolitiikan vahvat, monitahoiset ja ratkaisevan tärkeät yhteydet” (jakso IV, kohta F).

2.2.2.3 ILO ja WTO ovat erillisiä organisaatioita, mutta ne tekevät kuitenkin yhteistyötä monilla aloilla ja erityisesti tuottavat mielenkiintoisia yhteisiä julkaisuja kaupasta ja työllisyydestä, kaupasta ja epävirallisesta työstä, globalisaation muokkaamisesta sosiaalisesti kestäväpohjaiseksi sekä osaamisen kehittämisen merkityksestä autettaessa työntekijöitä ja yrityksiä hyödyntämään kaupan tarjoamia etuja.

2.2.2.4 Yhteistyöpolitiikka ei ole koskaan ylittänyt WTO:n Singaporen ministerikokouksen vuonna 1996 antamassa julistuksessa asetettua rajaa. Julistuksessa todetaan: ”Me torjumme työnormien käytön protektionistisiin tarkoituksiin ja olemme yhtä mieltä siitä, ettei eri maiden, etenkin matalapalkkaisten kehitysmaiden, suhteellista etua tule millään tavoin kyseenalaistaa. Toteamme tältä osin, että WTO:n ja ILO:n sihteeristöt jatkavat nykyistä yhteistyötään.”

2.2.3 Ilmasto- ja ympäristösitoumusten asteittainen integrointi monenväliseen toimintaympäristöön

2.2.3.1 Ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen (UNFCCC) voimaantulosta vuonna 1994 lähtien hallitustahot ovat kokoontuneet säännöllisesti yhteen seuraamaan edistystä vakaan avoimuus- ja vastuuvälisyydenjärjestelmän avulla. Pariisin sopimus, ensimmäinen yleismaailmallinen ja oikeudellisesti sitova ilmastopopimus, hyväksyttiin kuitenkin vasta vuoden 2015 lopulla. Sopimuksessa määrätään kansallisesti määriteltyjen panosten järjestelmästä, ja näitä tulisi valvoa.

⁽³⁾ <http://www.oecd.org/about/sge/fixing-globalisation-time-to-make-it-work-for-all-9789264275096-en.htm>, s. 9.

⁽⁴⁾ WTO:n Singaporen ministerikokouksen antama julistus 1996, kohta 4.

2.2.3.2 ILO osallistui UNFCCC-tarkkailija-asemansa sekä ihmisarvoisen työn ja oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseen liittyvän tehtävänsä kautta merkittäväällä tavalla vastatoimien toteuttamisen vaikutuksia käsittelevän foorumin työhön (2015–2018). Foorumissa tutkittiin erityisesti ”yleissopimuksen, Kioton pöytäkirjan ja Pariisin sopimuksen osapuolten ilmastonmuutoksen torjumiseksi toteuttamien hillitsemispolitiikkojen, -ohjelmien ja -toimien täytäntöönpanon kansallisia, kansainvälisiä ja rajatylittäviä vaikutuksia”.

2.2.3.3 Vuoden 2016 yhteisymmärryspöytäkirjan jälkeen ILO teki tiivistä yhteistyötä UNFCCC:n henkilöstön ja asiantuntijoiden kanssa keskinäisen ymmärryksen lisäämiseksi: yhteistyöhön on sisällytetty koulutusta sosiaalisten toimijoiden roolista, valmiuksien parantamista ilmastotoimien vaikutusten mittaamiseksi, oikeudenmukaista siirtymää käsitteleviä alueellisia työpajoja ja joka toinen vuosi järjestettävä globaali foorumi.

2.2.3.4 ILO:n tärkein ympäristöalan toimintakanava on YK:n ympäristöohjelman (UNEP), YK:n kehitysohjelman (UNDP), YK:n teollistamisjärjestön (UNIDO) ja YK:n koulutus- ja tutkimuslaitoksen (UNITAR) kanssa muodostettu yhteisliittymä, Partnership for Action on Green Economy (PAGE).

2.2.3.5 Lisäksi on tehty monenvälisiä ympäristösopimuksia. Niitä hyödyntää pääasiassa YK, ja ne kattavat monenlaisia ympäristöaiheita, jotka liittyvät biologiseen monimuotoisuuteen, maaperään, meriin, kemikaaleihin ja vaarallisiin jätteisiin sekä ilmakehään. EU on osapuolena noin 30 tällaisessa sopimuksessa.

2.2.3.6 YK-verkoston lisäksi WTO:n kauppaa- ja ympäristökomitea tarjoaa foorumin kauppiaan ja kestäväan kehitykseen liittyvää tiedonvaihtoa sekä asianomaisia tapahtumia ja keskusteluja varten (esim. kiertotalous, vapaaehtoiset standardointialoitteet, fossiilisten polttoaineiden tukiuudistus, muovit jne.).

2.2.3.7 WTO:n oikeuskäytännön mukaisesti jäsenet voivat toteuttaa toimia, joilla edistetään kansalaisten terveyttä, ympäristönsuojelua tai biologista monimuotoisuutta, kunhan ne täyttävät asetetut kriteerit, jotta varmistetaan WTO:n sääntöjen ja periaatteiden noudattaminen. Näitä GATT-sopimuksen XX artiklaan perustuvia poikkeuksia pidetään yhteensopivina, jos ne ovat oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä. Tällaiset toimenpiteet eivät saa aiheuttaa ”mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää” tai ”piileviä kansainvälisen kaupan rajoituksia”.

2.2.3.8 WTO:n pääjohtaja Renato Ruggiero määräti Bonniassa (9. joulukuuta 1997) pidetyssä konferenssissa erittäin selvät rajat sille, mitä hallitustahot voivat tehdä: ”Hallitustahot voivat ottaa käyttöön mitä tahansa kaupan rajoituksia, vienti- ja tuontikiintiöt ja -kiellot mukaan luettuina, tai asettaa veroja tai muita maksuja rajoilla ympäristön- tai luonnonvarojen suojelua varten lainkäyttöalueellaan, kunhan otetaan huomioon syrjimättömyyden ja kauppaa vähiten rajoittavien toimien noudattamisen perusvaatimukset. [– –] WTO:n sääntöjen mukaan yksikään maa ei kuitenkaan voi asettaa kaupan rajoituksia pyrkiäkseen muuttamaan kauppakumppaniensa tuotantoprosesseja ja valmistusmenetelmiä tai muita toimintapolitiikkoja. Miksi? Pohjimmiltaan siksi, että tuotantoprosessit ja valmistusmenetelmät ovat kunkin maan yksinomaisen toimivallan piiriin kuuluva kysymys.”

2.2.3.9 Tämä rajoitus, joka estää puuttumisen tuotantoprosesseihin ja valmistusmenetelmiin, rajoittaa selvästi kannustinten luomista kulutusta kestävien tuotteiden tuotantoa ja kauppaa varten.

2.2.4 *Kahdenväliset keinot taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien sääntöjen johdonmukaisuuden edistämiseksi*

2.2.5 *Kauppaa ja kestäväan kehitystä koskevien lukujen ansiot ja rajoitukset*

2.2.5.1 EU on sisällyttänyt vapaakauppasopimuksiin kauppaa ja kestäväan kehitystä koskevat luvut varmistaakseen, ettei kaupan ja investointien vapauttaminen heikennä ympäristö- ja työoloja.

2.2.5.2 Unionin tuomioistuin totesi vuonna 2017 eräästä sopimuksesta, että kestäväan kehitystä koskevilla määräyksillä on siinä ”keskeinen sija” ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Lausunto 2/15, 16. toukokuuta 2017, EU:C:2017:376.

2.2.5.3 ETSK kehotti vuonna 2018 ⁽⁶⁾ laatimaan kauppaa ja kestävästä kehitystä koskevat luvut kunnianhimoisemmiksi ja parantamaan niiden täytäntönnäpönoikeusluokkaa, jotta niillä olisi sama painoarvo kuin luvuilla, joissa käsitellään kaupallisia, teknisiä ja tulleihin liittyviä asioita.

2.2.5.4 ILO ilmoitti vuonna 2016 ⁽⁷⁾, että 63 prosenttia sopimuksista, joihin sisältyy työtä koskevia määräyksiä, on tehty vuoden 2008 jälkeen, mikä on osoitus asianomaisten toimien nopeutumisesta, ja että 46,8 prosentissa työnormeja sisältävistä vapaakauppasopimuksista osapuolena oli EU, Yhdysvallat tai Kanada. Viiteasiakirjat ovat alenevassa järjestyksessä vuoden 1998 julistus työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista, yleissopimus nro 182 (lapsityö), ihmisarvoista työtä koskeva ohjelma ja julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

3. Uudenlaista ajattelua uuden monenvälisen toimintamallin suunnittelua varten

3.1 Yleiset edellytykset

3.1.1 Kaikissa johdonmukaisuutta edistävissä uusissa ehdotuksissa olisi otettava huomioon seuraavat neljä periaatetta:

- **Erikoistuminen:** ”Kansainvälisillä organisaatioilla on toimivaltaa vain siinä määrin kuin näiden jäsenvaltiot ovat sitä näille antaneet” ⁽⁸⁾.
- **Päätöksentekokyky:** organisaatioilla on selvät sisäiset säännöt ja menettelyt, jotka mahdollistavat hallintoelinten (tekniset komiteat tai yleiskokoukset) toiminnan.
- **Avoimuus:** kaikista toiminnallisista muutoksista, kuten yhteisten ryhmien perustamisesta, uusista perussäännöistä tai yhteisistä julistuksista, on ilmoitettava avoimesti sekä organisaation sisällä että sen ulkopuolella.
- **Arviointi:** olisi kannustettava sisäisen toiminnan arviointimenettelyjen luomiseen.

3.1.2 ETSK kannattaa lähtökohtaisesti avoimempaa viestintää kansalaisyhteiskunnan suuntaan sekä sen kuulemista kansainvälisten organisaatioiden toimintapolitiikasta ja kehottaa käynnistämään asteittain pysyviä vuoropuheluprosesseja. ETSK on kokemuksensa pohjalta valmis toimimaan välittäjänä tällaisten prosessien käyttöönoton helpottamiseksi. Kuten UNFCCC ja OECD, jotka edistävät kattavaa vuoropuhelua monien eri kumppanien kanssa, myös WTO on äskettäin vahvistanut toimiaan kansalaisyhteiskunnan kanssa vuosittain järjestämänsä julkisen foorumin lisäksi. Nämä yhteydet voivat edistää merkittävästi tehokkuutta ja demokratiaa monenvälisessä kauppajärjestelmässä. ETSK on kiitollinen komission tuesta vahvistettaessa kansalaisyhteiskunnan ääntä monenvälisellä tasolla ja suhtautuu myönteisesti Ottawan ryhmän tuoreen kuusikohtaisen toimintasuunnitelman toimenpiteeseen 6 ⁽⁹⁾.

3.1.3 Työmarkkinaosapuolten neuvotteluvalmiudet ansaitsevat myös paremman tunnustuksen. Työmarkkinaosapuolten kansainvälisellä tasolla antama kolmikantajulistus ja lukuisat monikansalliset puitesopimukset sisältävät hyödyllisiä käytännön sääntöjä ja välineitä (sosiaalinenormit, yhteydet tavarantoimittajiin, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, lapsi- ja pakkotyön torjunta).

3.2 Monenvälinen työvälineistö

WTO:n integrointi YK-järjestelmään toiminnallisesta näkökulmasta

3.2.1 YK-järjestelmä on kansainvälisen järjestyksen perusta yhdessä sen ja erityisjärjestöjen, kuten ILO:n, Unescon, WHO:n, IMF:n, Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien, muodostaman verkoston kanssa. Vaikka kauppasääntöjen on edistettävä kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamista, WTO on perustettu erilliseksi organisaatioksi ja se jää YK-järjestelmän ulkopuolelle. WTO:n pääjohtaja osallistuu kuitenkin YK:n korkean tason koordinaatioelimeen (CEB) yhdessä kaikkien erityisvirastojen ja muiden tärkeimpien YK:n elinten pääjohtajien kanssa. ETSK ehdottaa, että WTO raportoi koordinaatioelimelle kaikista niistä kauppasääntöihin perustuvan järjestelmän saavutuksista, jotka voivat auttaa saavuttamaan kestävästä kehityksen tavoitteet.

⁽⁶⁾ Asiakokonaisuuteen REX/500 kuuluva ETSK:n lausunto Kauppaa ja kestävästä kehitystä koskevat luvut EU:n vapaakauppasopimuksissa (EUVL C 227, 28.6.2018, s. 27), kohta 2.4.

⁽⁷⁾ ILO *Labour-related provisions in trade agreements: Recent trends and relevance to the ILO*, GB.328/POL/3, kohta 9.

⁽⁸⁾ Jan Wouters, Cedric Ryngaert, Tom Ruys & Geert De Baere, *International Law: A European Perspective* (Oxford, Hart Publishing, 2018), s. 259.

⁽⁹⁾ Ottawan ryhmä on Kanadan johtama WTO:n jäsenten ryhmä, joka käsittelee tiettyjä monenvälisen kauppajärjestelmän haasteita. June 2020 Statement of the Ottawa Group: Focusing Action on Covid-19, kesäkuu 2020.

3.2.2 Vuonna 1994 tehdyn WTO:n perustamissopimuksen johdanto-osassa mainitaan nimenomaan ”kestävä kehitys”, ja se on ymmärrettävä viittauksena kestävä kehityksen tavoitteisiin, jotka ovat yleisesti sovittu uusi kestävä kehityksen ilmentymä kansainvälisessä oikeudessa. WTO vaikuttaa jo hyväksyvän tämän, sillä se ilmoittaa verkkosivuillaan olevansa ”oleellinen tekijä kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa”.

Erillisten säännösten linkittämisen edistäminen

3.2.3 Tiukemmat sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät säännöt

3.2.3.1 ILO laati vuonna 2018 useita tutkimuksia Pariisin sopimuksen mahdollisista kokonaisvaikutuksista, ekologisesta siirtymästä ja osaamisesta ⁽¹⁰⁾ sekä vihreämmän tulevaisuuden edellyttämistä taidoista ja ilmaston lämpenemisen vaikutuksista työoloihin ja -ehtoihin ⁽¹¹⁾.

3.2.3.2 ETSK kehottaa tekemään näitä raportteja tunnetuksi laajemmin ja kannattaa Euroopan komission rahoittamien alueellisten työpajojen järjestämistä kehitysmaissa, etenkin vähiten kehittyneissä maissa sekä saarialueilla ja haavoittuvissa talouksissa, joissa ilmaston lämpenemisellä on sosiaalisesti ankarimmat vaikutukset.

3.2.3.3 ILO julkaisi vuonna 2015 asiakirjan Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all. ETSK kehottaa komission yksikköjä hyödyntämään enemmän näitä suuntaviivoja normeja laatiessaan. Lisäksi ILO:n hallintoneuvoston tulisi huolehtia suuntaviivojen päivittämisestä.

3.2.4 Kauppasääntöjen ja sosiaalinenormien muita yhteyksiä

3.2.4.1 Vastavuoroisuuden vuoksi ETSK toivoo, että WTO myöntää ILO:lle virallisen tarkkailijan aseman tärkeimpien elintensä ja komiteoidensa kokouksissa. ILO osallistuu jo virallisesti WTO:n hallintoneuvostoon ja ministerikokouksiin, ja näin lisättäisiin ILO:n osallistumista WTO:n sisäisiin elimiin ja voitaisiin edistää kansainvälisten työnormien noudattamisen integroimista osaksi WTO:n kauppapoliittista maatuokintamekanismia (TPRM). ETSK ehdottaa, että perustetaan WTO:n ja ILO:n sihteeristöjen välinen tilapäinen työryhmä, jonka tehtävänä on laatia ja esittää suuntaviivat kesäkuuhun 2021 mennessä.

3.2.4.2 Globalisaation sosiaalista ulottuvuutta käsittelevän ILO:n maailmankomission työskentelyä olisi myös elvytettävä, kun otetaan huomioon covid-19:n vaikutukset globaaleihin arvoketjuihin. ETSK esittää YK:n sitovasta sopimuksesta antamansa lausunnon ⁽¹²⁾ pohjalta, että Saksan EU-puheenjohtajuuskauden aikana edistetään tehokasta sääntelykehystä ihmisoikeuksien ja ihmisarvoisen työn kunnioittamisen varmistamiseksi globaaleissa arvoketjuissa. Kehykseen tulisi sisältyä eurooppalainen toimintasuunnitelma sekä lainsäädäntövälineitä ja konkreettisia tavoitteita, samoin kuin kunnianhimoisia ja tehokkaita globaalitason sääntelytoimia. Sekä ILO:n että WTO:n on annettava panos kulloisessakin roolissaan.

3.2.4.3 Arvioitaessa alueellisia ja kahdenvälisiä kauppajärjestelyjä, joiden määrä ja maantieteellinen kattavuus lisääntyvät jatkuvasti, WTO:lla on oltava uusi rooli työtä koskevien määräysten alalla. Koska useimpiin uusiin vapaakauppasopimuksiin sisältyy työtä koskevia määräyksiä, WTO:n sihteeristön tulisi kerätä, vertailla ja seurata tätä uutta säännöstöä. Kyseinen seurantatyö voitaisiin jakaa ILO:n kanssa ihmisarvoista työtä globaaleissa toimitusketjuissa koskevan ILO:n toimintasuunnitelman puitteissa, mikä tarkoittaisi ILO:n ja WTO:n yhteistyön lisäämistä.

3.2.5 Kauppa- ja ilmastosääntöjen ja -politiikkojen muita yhteyksiä

3.2.5.1 Ilmasto koskevassa WTO:n poikkeusmääräyksessä, josta on jo keskusteltu akateemisissa ja liike-elämän piireissä, voitaisiin määrittää ”ilmastotoimet”: ominaispiirteet, yleisen edun mukaiset tavoitteet ja kriteerit WTO:n sääntöjen noudattamista varten. Tällaisen poikkeusmääräyksen ansiosta WTO:n jäsenet voisivat toteuttaa ilmastotoimia (päästökauppajärjestelmä) kotimaassaan tai rajoillaan ja varmistaa, etteivät kyseiset toimet ole peiteltyjä protektionistisia toimenpiteitä.

⁽¹⁰⁾ World employment social outlook 2018 – Greening with jobs, Geneve, ILO, 2018.

⁽¹¹⁾ Working on a warmer planet: The impact of heat stress on labour productivity and decent work, Geneve, ILO, 2019.

⁽¹²⁾ Asiakokonaisuuteen REX/518 kuuluva ETSK:n lausunto Yhdistyneiden kansakuntien sitova sopimus yrityksistä ja ihmisoikeuksista (EUVL C 97, 24.3.2020, s. 9).

3.2.5.2 WTO:n epävirallisen työryhmän on määrä valmistella vuonna 2021 järjestettävää 12. ministerikokousta varten WTO:n ministerikokouksen antama julistus kaupasta ja ympäristöstä, jossa tunnustetaan kaupan, kauppapolitiikan ja monenvälisen kauppajärjestelmän rooli tuettaessa kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä saavuttaa kestävä kehitys tavoitteet ja toteuttaa muut yhteiset kansainväliset ympäristösopimukset, kuten Pariisin sopimus. ETSK kehottaa komissiota jatkamaan tämänsuuntaisia toimiaan.

3.2.5.3 ETSK kehottaa Euroopan komissiota selkiyttämään kantaansa fossiilisten polttoaineiden tukien asteittaisesta lakkauttamisesta EU:ssa ja tukemaan varauksetta kaikkia tulevia monenvälisiä aloitteita WTO:n puitteissa.

3.2.5.4 ETSK kehottaa käynnistämään pikaisesti WTO:n monenväliset neuvottelut ympäristöhyödykkeitä koskevasta sopimuksesta. Se olisi nivottava suuremmin Pariisin sopimukseen, esimerkkinä Taiwanin vuonna 2019 esittämä ehdotus Pariisin sopimukseen liittyvästä ympäristöhyödykkeitä ja -palveluja koskevasta sopimuksesta (PAEGSA), joka perustuu hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvien tavaroiden ja palvelujen tullien poistamiseen. ”Monenvälisen kauppajärjestelmän keskeisenä saavutuksena tulee olemaan täysin uudenlaisten neuvottelujen – esimerkkinä PAEGSA – käynnistäminen pyrittäessä ratkaisemaan ilmastonmuutoksen ja kansainvälisen kaupan vapauttamisen kaltaisia ajankohtaisia kysymyksiä”⁽¹³⁾.

3.2.5.5 Johdonmukaisuuden lisäämiseksi monenvälisen ympäristösopimusten sihteeristöillä tulisi olla tarkkailijan asema useissa WTO:n komiteoissa, ei pelkästään kauppaja- ja ympäristökomiteassa (esimerkiksi komiteoissa, jotka käsittelevät teknisiä esteitä ja terveys- ja kasvinuojelutoimia).

3.2.5.6 ETSK suosittaa, että perustetaan YK:n ympäristöohjelman, UNFCCC:n ja WTO:n yhteinen työryhmä. Sen tehtävänä olisi käsitellä kasvihuonekaasupäästöihin ja kansainväliseen kauppaan liittyviä kysymyksiä ja asettaa käyttöön mittaamenetelmiä tai kompensatiojärjestelmiä vapaakauppasopimusten puitteissa (esimerkkinä uudelleenmetsittäminen). Pariisin sopimuksen mukaisissa kansallisesti määritellyissä panoksissa tulisi ottaa huomioon tällaiset kolmansien maiden kanssa sovitut kompensatiojärjestelmät.

4. EU:n panos kestäväpohjaisen monenvälisyyden uuteen malliin

4.1 Hiilivuodon torjumiseksi ETSK kannattaa WTO:n sääntöjen mukaista hiilitullimekanismia EU:n rajoilla, jotta luodaan tasapuoliset toimintaedellytykset hiili-intensiivisille aloille⁽¹⁴⁾. ETSK kehottaa Euroopan komissiota noudattamaan alkuperäistä aikataulua ja antamaan säädösehdotuksen keväällä 2021. Tuore alustava vaikutustenarviointi (etenemissuunnitelma) osoittaa, että erityisesti teräs-, sementti-, kemikaali- ja sähköalat tukevat säädösehdotusta.

4.2 ETSK:n mukaan on tärkeää, että seuraava yleinen tullietuusjärjestelmä (asetus (EU) N:o 978/2012⁽¹⁵⁾) sisältää edunsaajamaita koskevat kattavat sosiaaliset ja ympäristöehdot.

4.3 Kestävä kehitykseen liittyvien määräysten vahvistaminen vapaakauppasopimuksissa

4.3.1 EU:n kauppaja- ja investointisopimusten kauppaa ja kestävä kehitystä koskevia lukuja olisi vahvistettava.

— Kuten Euroopan parlamentti on suositellut, kauppaa ja kestävä kehitystä koskevissa luvuissa olisi edellytettävä, että molemmat sopimusosapuolet ratifioivat ja panevat täytäntöön keskeiset kansainväliset ihmisoikeusvälineet (esim. kansainvälinen ihmisoikeusasiakirja), ILO:n keskeiset yleissopimukset, mukaan luettuna työturvallisuutta ja työterveyttä koskeva yleissopimus, sekä Pariisin sopimukset ja muut kansainväliset ympäristösopimukset.

— ETSK:n kansainvälisen kaupan seurantakomitea katsoo, että kestävä kehitykseen liittyvien vaikutusten arvioinneissa ”numeerista yleisen tasapainon mallia olisi arvioitava uudelleen vertaillen sitä vaihtoehtoisin malleihin ja siinä pitäisi hyödyntää laajempaa joukkoa indikaattoreita, joilla mitataan vaikutuksia ihmisoikeuksiin, työntekijöiden oikeuksiin, ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, kuluttajiin ja suoriin ulkomaisiin investointeihin. Tarvitaan laajempaa joukkoa indikaattoreita, joita valittaessa tulee tarkastella avoimin mielin erilaisia vaihtoehtoisia malleja.”

⁽¹³⁾ Työasiakirja JOB/TE/19, 19. tammikuuta 2018.

⁽¹⁴⁾ Asiakokonaisuuteen CCMI/167 kuuluva ETSK:n lausunto aiheesta ”Teollisuuden alakohtainen näkökulma ilmasto- ja energiatoimien yhteensovittamiseen” (EUVL C 353, 18.10.2019, s. 59).

⁽¹⁵⁾ EUVL L 303, 31.10.2012, s. 1.

- ETSK kehottaa uudistamaan komiteamenettelyjä, joissa kauppaan erikoistuneet juristit mutta myös työ-, ilmasto- tai ihmisoikeusasiantuntijat voisivat tutkia kauppaa ja kestävästä kehityksestä koskeviin lukuihin liittyviä valituksia. Jos kyseiset komiteat havaitsevat rikkomuksia, olisi käynnistettävä sopimuksen mukainen, valtioiden välinen riitojenratkaisumekanismi, joka tarjoaa mahdollisuuden taloudellisiin seuraamuksiin tai sanktioihin sekä oikeussuojakeinoja vahinkoa kärsineelle osapuolelle.

4.3.2 EU:n tuleviin vapaakauppasopimuksiin olisi sisällyttävä viittaus Pariisin sopimukseen, ja niissä on asetettava käyttöön ympäristöön liittyvien tavaroiden tai palvelujen tullittomuuden kaltaisia kannustimia. CETA-sopimuksen 22.3 artiklaa, jossa osapuolet sitoutuvat edistämään kauppaa ja talouden virtoja, joilla tuetaan ihmisarvoista työtä ja ympäristönsuojelua, olisi sovellettava myös muiden kauppakumppanien (Uusi-Seelanti, Australia) kanssa. EU:n tulevissa vapaakauppasopimuksissa olisi lisäksi laajennettava kansallisten neuvoo-antavien ryhmien seurantaroolia ympäristö-, työllisyys- ja sosiaalialojen ulkopuolelle.

4.3.3 Kaikkiin EU:n – erityisesti Kiinan kanssa – neuvottelemiin investointisopimuksiin on sisällyttävä kattavia määräyksiä seuraavien seikkojen osalta:

- luonnonvarojen kestävä käyttö
- ennalta varautumisen periaatteen mukainen lähestymistapa ihmisten terveyteen, luonnonvaroihin ja ekosysteemeihin nähden
- yleisön osallistumisoikeuden sekä tiedon ja oikeussuojan saatavuuden periaate
- integraation ja keskinäisten suhteiden periaate erityisesti ihmisoikeuksien ja sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristöön liittyvien tavoitteiden osalta.

4.3.4 EU:n kauppasopimusten noudattamista ja täytäntöönpanoa valvovan virkamiehen tuleva nimittäminen auttaa varmistamaan kauppasopimusten tehokkaan täytäntöönpanon myös työntekijöiden oikeuksien, ympäristösitoumusten ja kansalaisyhteiskunnan roolin kannalta.

4.4 *EU:n johtava rooli suunniteltaessa uutta monenvälistä toimintamallia*

4.4.1 Euroopan unioni on yksi harvoista globaaleista toimijoista, joilla on perustuslaillinen velvollisuus ja valtuutus ”edistää kansainvälistä järjestelmää, joka perustuu entistä tiiviimpään monenväliseen yhteistyöhön, ja maailmanlaajuisista hyvää hallintotapaa” (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 21 artiklan 2 kohdan h alakohta).

4.4.2 Alueellisen yhdentymisen organisaationa EU ei kuitenkaan ole voinut osallistua täysipainoisesti Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän monien elinten, yksikköjen ja organisaatioiden työhön, vaan sen on luotettava siihen, että jäsenvaltiot puolustavat unionin kantoja ja intressejä. Nyt kun on kulunut yli kymmenen vuotta Lissabonin sopimuksen voimaantulosta – sopimuksessa EU sitoutuu ”edistämään yhteisten ongelmien monenvälistä ratkaisemista erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien puitteissa” (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 21 artiklan 1 kohta) – unionin on korkea aika yhdessä jäsenvaltioidensa kanssa kehittää yhdenmukainen strategia vahvemman aseman saavuttamiseksi YK-järjestelmässä.

Bryssel 16. heinäkuuta 2020.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*

LIITE

JÄRJESTETYT VALMISTELUKOKOUKSET

Nimi	Organisaatio	Tehtävä
Elina BARDRAM	Euroopan komissio	Yksikönpäällikkö Kansainväliset suhteet (CLIMA.A.1)
Daniele BASSO	EAY	Neuvonantaja
John BRYAN	ETSK	Ryhmä III:n jäsen
Cinzia DEL RIO	ETSK	Ryhmä II:n jäsen
Dimitru FORNEA	ETSK	Ryhmä II:n jäsen
Alan HERVÉ	Politiikan tutkimuksen laitos Rennes	Kansainvälisen julkisoikeuden professori
Emmanuel JULIEN	ILO	Apulaisjohtaja Yritysosasto
Bernd LANGE	EP	INTA-valiokunnan puheenjohtaja
Jürgen MAIER	Forum Umwelt & Entwicklung	Johtaja
Jean-Marie PAUGAM	Ranskan hallitus	Ranskan pysyvä edustaja WTO:ssa
Christophe PERRIN	ILO	Johtaja Monenvälisen yhteistyön osasto
Denis REDONNET	Euroopan komissio	Johtaja WTO, oikeudelliset kysymykset ja tavarakauppa (TRADE.DGA2.F)
Lutz RIBBE	ETSK	Ryhmä III:n jäsen
Victor VAN VUUREN	ILO	Johtaja Yritysosasto
Lieve VERBOVEN	ILO	EU-toimiston johtaja
Jan WOUTERS	Leuvenin yliopisto	Kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten järjestöjen tutkimuksen professori